

משנה

המשנה עוסקת בדין ברכת עיקר וטפל.
הביאו לפניו מליח - כל דבר מלוח מאוד, ואוכל ממנו תהלה,
והביאו פת עמו להפיג טעם מליחותו. מברך על המליח ברכתו
הראויה לו ופוסטו בזה את הפת, לפי שהפת טפלה לו, שהרי אינו
תאב לאכול את הפת, ואינו אוכלה אלא בשביל שהמלח לא יזיק
לגרנו. זה הכלל, כל שהוא עיקר ועמו טפלה, מברך על העיקר
ופוסטו בזה את הטפלה.

גמרא

במשנתנו מבואר שהפת טפלה למליח. הגמרא תמהה על כך: ומי
איכא מידי - וכי קיים דבר כזה דהווי מליח עיקר ופת טפלה לו,
והלא אדרבה, הפת היא העיקר ושאר הדברים טפלים לה.
משיבה הגמרא: אמר רב אחא בריה דרב עירא אמר רב אשי,
באוכלי פירות גנוסר שנו - המשנה מדברת באוכלי פירות ארץ ים
כנרת, שהם מתוקים ביותר ואינם נאכלים אלא עם מלח הרבה כדי
שמתיקותם לא תזיק לגרונן, ובשביל להחליש חריפותו של המלח
אוכלים פת עמו, ונמצא שהפת טפלה לפירות, ולכן מברך על
הפירות ופוסטו את הפת.

הגמרא מספרת בענין פירות גינוסר: אמר רבה בר בר חנה, כי הוה
אזלינן בתרייה - כשאנחנו, התלמידים, הלכנו אחרי רבי יוחנן
למיכל - [לאכול] פירות גנוסר, כי היונין בי מאה - כשהיינו מאה
תלמידים מנקמינן ליה לכל חד וחד עשרה עשרה - ליקטנו לו כל
אחד ואחד עשרה פירות, וכי היונין בי עשרה מנקמינן ליה כל חד
וחד מאה מאה - וכשהיינו עשרה תלמידים, ליקטנו לו כל אחד מאה
פירות, כך ששך הכל היה לו אלף פירות, וכל מאה מינייהו הוה
מחזיק להו צנא בר תלתא סאין - והפירות היו בגודל כזה שכל
מאה פירות היו ממלאים סל של שלשה סאים, כך שבסך הכל היה
לפני רבי יוחנן שלשים סאה פירות גינוסר, ואכיל להו - ואכל כל
אותם הפירות, ומשתבע דלא טעים זיונא - ונשבע שלא טעם דבר
המוזן.

הגמרא מתקנת את גירסת השמועה. מקשה הגמרא: זיונא סלקא
דעתך - וכי עלה על דעתך שאמר רבי יוחנן שלא טעם דבר המוזן,
והלא כל דבר אכילה הוא בכלל זה. משיבה הגמרא: אלא אימא
מוזנא - אלא אמור שרבי יוחנן נשבע שלא טעם דבר מוזן, שהוא
דבר הסועד את הלב.

הגמרא מוסיפה לספר בענין זה: רבי אבהו אכיל מפירות גינוסר עד
דהוה שריק ליה הויקא מאפותיה - עד שהזבוב היה מחליק ממצחו
מחמת השמנונית שיצאה עליו והיה בשרו מחליק מאוד.
ורב אמר ורב אפי' הוה אכילי מפירות גינוסר עד דנתור מוניהו - עד
שעורתיים היו נושרות.

רבי שמעון בן לקיש הוה אכיל מפירות גינוסר עד דמרדי - עד
שדעתו היתה נטרפת עליו לפי שעה. והיה מסרב לשוב לביתו. ואמר
להו רבי יוחנן לדבי נשיאה - וכיוון שראה זאת רבי יוחנן, חברו, היה
אומר לאנשי בית הנשיא שסייעו בדבר, והוה משדר ליה רבי יהודה
נשיאה כאלושי אבתריה - והיה שולח רבי יהודה הנשיא חבורת
אנשים לחפש אחריו ומייתי ליה לביתיה - והיו מביאים את ריש
לקיש לביתו.

הגמרא ממשיכה לספר על עניינים מופלגים נוספים: כי אתא -
כשבא רב דימי, אמר, עיר אחת היתה לו לינאי המלך במקום
שנקרא הר המלך, שהיו מוציאים ממנה ששים רבוא ספלי טרית
- שש מאות אלף ספלים מלאים חתיכות דג טונה חתוך לקוצצי
תאנים - למאכל פועלים העוסקים בקציצת תאנים מערב שבת
לערב שבת, שהיו הפועלים מרובים עד שכמות עצומה זו היתה
נצרכת למאכלם.

כי אתא רבין, אמר, אילן אחד היה לו לינאי המלך בהר המלך,
וקנהו בה צפורים רבות מאוד עד שהיו מורידים ממנו ארבעים סאה
גזולות משלש פריכות ו-מחזור הטלת ביצים בתרשי, כלומר, שלש

פעמים בחודש היו מורידים ממנו כך.
כי אתא רבי יצחק, אמר, עיר אחת היתה בארץ ישראל לפני
החורבן וגופנית שמה, שהיתה מרובת אוכלוסין כל כך עד שבין כל
אנשיה היו פה שמנים וזגות אחים כהנים נשואים לשמנים וזגות
אחיות כהנות, והרי אין דבר זה מצוי כל כך ששני אחים יהיו נשואים
דווקא לשתי אחיות, וכל שכן ששני האחים יהיו כהנים ושתי האחיות
כהנות, ומאחר שבעיר זו אירעו מאה ששים נשואין כאלה, אין זה
אלא מפני שהיתה בה אוכלוסיה רבה ביותר. ועכשיו [בזמן הגמרא]
בדקו רבנן בארץ בבל מעיר סורא ועד עיר נהרדעא, ולא אשכחו
- ולא מצאו אפילו זוג אחד של נשואין כאלה, בר מבנתיה - חוץ
משתי בנותיו דרב חקדא, דהוו נסיבן - שהיו נשואות לשני אחים,
לרמי בר חמא ולרמי עוקבא בר חמא, ואף על גב דאינהו הוו
כהנתא - ואף זה לא היה בדיוק כמו בעיר גופנית כי אף על גב שבנות
רב חסדא היו כהנות, אינהו לא הוו כהני - אבל בעליהן לא היו
כהנים. ומזה מוכח שישראל נתמעטו מאוד אחרי החורבן עד שבכל
ארץ בבל היו הרבה פחות יהודים ממה שהיה בעיר אחת בארץ
ישראל לפני החורבן.

משנתנו עוסקת באכילת מליח. הגמרא מביאה מאמר נוסף בענין
מלח: אמר רב, כל סעודה שאין בה מלח, אינה חשובה סעודה.
מאמר דומה: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל סעודה
שאין בה שרירי - תבשיל לח שיש בו מרק, אינה חשובה סעודה.

משנה

נאמר בתורה (דברים ח ט) וְאַכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל
הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, חוה היא מצות ברכת המזון. משנתנו
מבררת איזו אכילה מחייבת בברכת המזון.
אכל אחד משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, כגון ענבים
ותאנים ורמונים, מברך אחריתם שלש ברכות של ברכת המזון,
דברי רבן גמליאל. והכמים אומרים, מברך ברכה אחת (מעין
שלש), ואין חייב בברכת המזון אלא אחרי אכילת פת בלבד. רבי
עקיבא אומר, אפילו אכל שלק - ירק מבושל, והוא מוזנו, שמסך
עליו להיות מוזנו, מברך עליו שלש ברכות של ברכת המזון.
המשנה מבארת מה היא הברכה שמברכים לפני שתיית מים: השוטה
מים לצמא מברך לפניהם 'שתכל נהיה בדרך'. רבי תרפון אומר,
מברך לפניהם 'בורא נפשות רבות והסרוני'.

גמרא

הגמרא מבררת את המקורות לדברי התנאים. שואלת הגמרא: מאי
מעמא דרבן גמליאל, הסובר שכל שהוא משבעת המינים מברכים
אחריו ברכת המזון. משיבה הגמרא: דכתיב 'ארץ חטה ושעורה וגו'
ונפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש' (דברים ח ט), וכתיב אחריו (שם ט)
'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם' וגו', וכתיב אחריו (שם ט)
'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטבה אשר
נתן לך', והיא מצות ברכת המזון, ומשמע שהיא אמורה לגבי כל
שבעת המינים המוזכרים באותה הפרשה.

הגמרא מפרשת את המקור של חכמים, הסוברים שאין חייבים
בברכת המזון אלא אחרי אכילת לחם: ורבנן סוברים שהפסוק 'ארץ
אשר לא במסכנות תאכל בה לחם' (שם ט) הפסיק הענין של
הפרשה, ולכן הפסוק וְאַכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ' (שם ט) האמור מיד
לאחר מכן לא נאמר אלא לגבי לחם בלבד ולא לגבי כל שבעת
המינים המוזכרים למעלהו.

הגמרא מבארת איך רבן גמליאל דרש פסוק זה. שואלת הגמרא:
והלא דרבן גמליאל נמי - גם כן הפסוק 'ארץ אשר לא במסכנות
תאכל בה לחם' הפסיק הענין, ובמה חולק על חכמים. משיבה
הגמרא: לרבן גמליאל ההוא מבעי ליה למעוטי - הפסוק הזה נצרך
לפרש את המילה חטה הכתובה בפסוק הקודם ולמעט הכוסם את
החטה - האוכל את גרעיני החטה כמות שהם, שאינו מברך ברכת
המזון, שלא נאמר וְאַכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ' ביחס לחטים ושעורים

28 אין חוששים לכך. ולפי זה יש לדון, **הָכֵא מֵאֵי** – כאן, בברכת מעין
 29 שלש, האם חותמים גם כן בשני דברים כעין זה [שאין זו חתימה בשני
 30 דברים ממש], כגון 'על הארץ ועל הפירות'.
 31 משיבה הגמרא: **רַב חֲסֵדָא אָמַר**, חותם בה 'ברוך אתה ה' **עַל הָאָרֶץ**
 32 **וְעַל פִּירוּתֶיהָ**. ו**רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר**, חותם בה 'ברוך אתה ה' **עַל הָאָרֶץ**
 33 **וְעַל הַפִּירוּת**. מדברי רב חסדא ורבי יוחנן נפשו הספק של הגמרא,
 34 שאכן חותמים בברכת מעין שלש בכעין שני דברים. מלבד זאת
 35 מבואר שיש חילוק בין דבריהם, שלפי רב חסדא אומרים 'על הארץ
 36 ועל פירותיה', והיינו שמודים על ארץ ישראל ועל הפירות שלה,
 37 ולפי רבי יוחנן אומרים 'על הארץ ועל הפירות', שמודים על פירות
 38 סתם, ולא דווקא על פירות ארץ ישראל.
 39 הגמרא מתייחסת לחילוק שבין דברי רב חסדא לרבי יוחנן: **אָמַר רַב**
 40 **עֲמֵרָם**, ו**לֹא פְּלוּגֵי** – אין מחלוקת בין רב חסדא לרבי יוחנן, אלא **הָא**
 41 **לֵן** – מזה שאמר רב חסדא, שהוא מבבל, נאמר לגבינו, בני בבל, שאנו
 42 חותמים 'על פירותיה', ו**הָא** **לְהוּ** – ומה שאמר רבי יוחנן, שהוא
 43 מארץ ישראל, נאמר לגבי בני ארץ ישראל, ושם חותמים 'על
 44 הפירות'.
 45 תמדה הגמרא: **מִתְקִיף לָהּ** – הקשה **רַב נַחֲמָן בְּרַי יִצְחָק**, וכי מסתבר
 46 **דְּאֵינְהוּ אֲבָלִי** – שהם, בני ארץ ישראל, אוכלים פירות הארץ, ו**אֲנִן**
 47 **מְבָרְכִין** – ואנו, בני בבל, שאין אנו אוכלים מפירות הארץ, מברכים
 48 עליהם.
 49 הגמרא מתקנת את הגירסא בשמועה זו: **אֵלָא אֵיפּוּךְ** – יש להפוך את
 50 דברי רב חסדא ורבי יוחנן, ש**רַב חֲסֵדָא אָמַר** 'על הָאָרֶץ **וְעַל**
 51 **הַפִּירוּת**', שכן ראוי לברך לבני בבל, ורב חסדא היה מבבל, ו**רַבִּי**
 52 **יוֹחָנָן אָמַר** 'על הָאָרֶץ **וְעַל פִּירוּתֶיהָ**', לפי שהוא מארץ ישראל,
 53 ולאחר אכילת פירות ארץ ישראל ראוי להדגיש בברכתם שמודים
 54 על פירות הארץ.

1 אלא כשאוכלם כ'לחם'. וכיון שהפסוק 'אַרְץ אֲשֶׁר לא במסכנות
 2 תאכל בה לֶחֶם' נצרך לדרשה זו, אין אומרים שבא להפסיק את הענין
 3 כפי שאומרים חכמים.
 4 הגמרא עוסקת בדין ברכת 'מעין שלש': **אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַי אֵיבִי**
 5 **אָמַר רַבִּי הֲנִינְא**, כל תבשיל שהוא מחמשת המינין של דגן, בתחלה
 6 **מְבָרַךְ עָלָיו בּוֹרָא מִינֵי מוֹזוֹנוֹת**, ולכפוף בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ.
 7 **אָמַר רַבָּה בְּרַי מְרִי אָמַר רַבִּי הוֹשֵׁעַ בֶּן לֹוי**, כל שהוא משאר שבעת
 8 המינין האמורים בשבח הארץ (דברים ח ה), ואינו מין דגן, בתחלה
 9 **מְבָרַךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ**, ולכפוף בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ.
 10 הגמרא מבררת מהו הנוסח של ברכת 'מעין שלש': **אָמַר לִיה אֲבִי**
 11 **לְרַב דִּימִי, מֵאֵי נִיהוּ** – מזה היא בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ. **אָמַר לִיה**
 12 **רַב דִּימִי, אֲפִירֵי דְעֵץ** – על פירות העץ מברך 'ברוך אתה ה' אלהינו
 13 מלך העולם על העץ ועל פְּרֵי הָעֵץ ועל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה ועל אֶרֶץ
 14 חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שֶׁהִנְחִילַת לְאֲבוֹתֵינוּ לְאֲכֹל מִפְּרִיהָ וּלְשִׁבּוֹעַ
 15 מִפְּרֻכָּה, רַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ על יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ ועל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ ועל
 16 מִקְדָּשְׁךָ ועל מִזְבִּיחְךָ וּתְבַנֶּה יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשְׁךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
 17 וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בָּהּ כִּי אַתָּה טוֹב וּמְטִיב לְכָל'. ונוסח
 18 הברכה דְּחֻמְשַׁת הַמִּינִין של דגן, 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם,
 19 על הַמַּחֲיָה ועל הַכְּלִפָּלָה ועל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה כּו' וממשיך כמו
 20 שמובא לעיל עד 'כי אתה טוב ומטיב לכל'. וְחֻמְסָם 'ברוך אתה ה' על
 21 הָאָרֶץ ועל הַמַּחֲיָה'.
 22 שואלת הגמרא: מִיָּחָתָם בְּמֵאֵי חֲתִים – מהו נוסח חתימת הברכה.
 23 הגמרא מבארת יותר את ענין השאלה: כִּי אַתָּא – כשבא רב דימי
 24 מבבל לארץ ישראל אָמַר בשם רב, חֲתִים בְּרֵאשׁ חוֹדֶשׁ – בתפילת
 25 מוסף של ראש חודש חותם 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרֵאשֵׁי
 26 הַחֳדָשִׁים', ואף על פי שכלל הוא שאין חותמים בשני דברים כאחד,
 27 וכאן נראה כחותם בשני דברים (א. מ. מקדש ישראל, ב. וראשי חדשים).

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין ברכה האחרונה על שאר
המינים: אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו, על הביעא - על
ביצה ועל מיני קופרא - ועל כל מיני בשר, בתחלה מברך 'שחבל',
ולכפוף 'בורא נפשות רבות' וכו'. אבל ירקא לא - אבל על הירק
אין צריך לברך לאחריו.
ורבי יצחק אמר, אפילו על ירקא - ירק יש לברך אחריו 'בורא
נפשות', אבל מיא לא - אבל אחרי מים אין מברכים.
ורב פפא אמר, אפילו אחרי מיא - [מים] יש לברך 'בורא נפשות'.
מר זוטרא עבד - נהג כרב יצחק בר אבדימי, שבירך 'בורא נפשות'
אחרי ביצים ובשר אבל לא אחרי ירק, ורב שימי בר אשי עבד - נהג
כרבי יצחק, שבירך אף אחרי ירק, ורק אחרי מים לא בירך.
הגמרא מביאה סימן לזכרון: וסימנך בשמועה זו, חד בתרי - אחד
כשנים, כלומר, מר זוטרא שהזכר כאן יחיד, בלא שם אביו, נהג כרב
יצחק בר אבדימי, שהזכר בשני שמות, בשמו ובשם אביו, ותרי פחד
- שנים כאחד, כלומר, רב שימי בר אשי, שהזכר בשמו ובשם אביו,
נהג כרבי יצחק שהזכר יחיד.
הגמרא מביאה הנהגת רב אשי בענין זה: אמר רב אשי, אנה זמנא
דכי מברכנא - אני, בפעמים שאני נזכר מהענין, עבדנא כבוליהו -
נהגה אני כבולם, והיינו אף כרב פפא, שלדעתו מברכים 'בורא נפשות'
אף אחרי שתיית מים.
הגמרא מביאה משנה ומקשה ממנה על שיטת רב פפא: תנן במשנה
(נדה דא), 'כל שפעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו, ויש שפעון
ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו'. בשלמא לרב יצחק בר
אבדימי, יש לפרש שכונת המשנה לאפוקי ירקא - להוציא מהכלל
את הירק, שירק טעון ברכה לפניו ולא לאחריו, וכן לרבי יצחק יש
לפרש שכונת המשנה לאפוקי מיא - להוציא מים מהכלל, שמים
טעונים ברכה לפניהם ולא לאחריהם, אלא לרב פפא, הסובר
שמברכים ברכה אחרונה אף לאחר מים, לאפוקי מיא - מה באה
המשנה להוציאה מן הכלל, ואמרה שהוא טעון ברכה לפניו ולא
לאחריו.
מתרצה הגמרא: יש לפרש שכונת המשנה לאפוקי - להוציא מכלל
זה מצות, שהדין הוא שמברכים לפני קיום המצוה, אבל לאחריה,
כגון לאחר סילוק התפילין או ציצית או לאחר תקיעת שופר ונטילת
לולב, אין מברכים.
שאלת הגמרא: ולבני מערבא - [ארץ ישראל] דבתר דמסקלין
תפילייהו - שלאחר סילוק התפילין מברכי - נוהגים לברך 'אשר
קדשנו במצותיו וצונו לשמור חקיו', לאפוקי מיא - מה באה
המשנה להוציא מהכלל.
משיבה הגמרא: לאפוקי ריהני - להוציא בשמים, שמברכים לפניהם
ולא אחריהם.
הגמרא מדברת על מעלת הביצים: אמר רבי נאי אמר רב, כל מין
מאכל שהוא בשיעור כביצה, ביצה טובה ממנו לגוף.
כי אתא - כשבא רבין אמר, טובא ביעתא מגולגלתא - טובה ביצה
אחת מגולגלת, והיינו צלזיה מעט, שהיא רכה, יותר משייתא קייסי
סולתא - משישה לוגים של סולת.
כי אתא רב דימי אמר, טובא ביעתא מגולגלתא משייתא - טובה
יותר ביצה אחת מגולגלת יותר משישה לוגים של סולת וכמו שאמר
רבין, אבל ביצה ממוצתא - צלזיה היטב, שהיא ביצה קשה, טובה
יותר מארבע לוגים של סולת, והיינו שאין מעלתה כביצה צלזיה
מעט שהיא רכה. וביצה מבושלתא - מבושלת במים, לגביה אמר רבי
ינאי (לעיל) כל מאכל שהוא בשיעור כביצה, ביצה טובה ממנו. והוה
לבר מבשרא - מלבד בשר, שבשר בשיעור כביצה מועיל לא פחות
מביצה.
שנינו במשנה: רבי עקיבא אמר אפילו אבל שלק - ירק מבושל כו'
והוא מזונה, מברך עליו שלש ברכות.
שאלת הגמרא: ומי איבא מירי דתוה שלק מזוני - וכי קיים דבר
כזה שהשלק יהיה מזונה, כלומר שיהיה ירק מבושל שיסמוך עליו
אדם להיות סעודתו. אמר רב אשי, בקלה של כרוב שנו.

הגמרא מביאה ברייתא המבארת סגולותיהם של מאכלים שונים:
תנן רבנן בברייתא, מחול לפה לשינים וקשה לבני מעים, ברישין
[כרתין] קשין לשינים ופיין לבני מעים. כל ירק חי, מוריק - נוטל
תואר הפנים, וכל דבר קמון, שלא גדל כל צרכו, מקמין, וכל נפש -
כל דבר שיש בו נפש חיה, כשאוכלו כולו וכגון דגים קטנים שגדלו
כל צרכם] הוא משיב את הנפש, וכל קרוב לנפש - האוכל מבהמה
במקום חיות שלה, משיב את הנפש. כרוב ראוי למזון, ותדרין
לרפואה. אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו - אוי לה לכרס של
אדם האוכל לפת.
הגמרא דנה בדברי הברייתא: אמר מר - שנינו בברייתא, מחול לפה
לשינים וקשה לבני מעים. שואלת הגמרא: מאי תקנתיה - מה
תקנתו, כלומר, אדם הרוצה לאכול טחול בשביל רפואת שיניו כיצד
יעשה זאת ולא יזיק למעיו. משיבה הגמרא: נלעסיה ונשדדיה - ילעס
את הטחול ויפלטנו מפיו.
שנינו עוד בברייתא: ברישין [כרתין] קשין לשינים ופיין לבני מעים.
שואלת הגמרא: מאי תקנתיה - מה תקנתו, שיועיל למעיים ולא יזיק
לשיניים. משיבה הגמרא: לשלקניהו ונבלעניהו - יבשל אותם
בקרדה זמן רב עד שיתרככו מאוד ולא יצטרך ללעוס אותם בשיניו,
ואז יבלע אותם.
שנינו עוד בברייתא: כל ירק חי מוריק - נוטל תואר פניו. אמר רבי
יצחק, דברים אלו נאמרו בסעודה ראשונה של אחר תקנה של דם,
שאו אכילת ירק חי מויקה.
הגמרא מביאה עניינים נוספים לגבי אכילת ירק: ואמר רבי יצחק,
כל האוכל ירק קודם ארבע שעות מתחילת היום, שאין זה זמן
סעודה, אסור לספר הימנו - אסור לדבר אתו. מאי מעמא. משום
ריחא - משום שריח הירק היוצא מפיו קשה לבני אדם המדברים עמו,
מפני שעדיין הם לא אכלו.
הגמרא מביאה מאמר של רבי יצחק בענין זה: ואמר רבי יצחק,
אסור לאדם שיאכל ירק חי קודם ארבע שעות.
הגמרא מביאה מעשה בענין זה: אממר ומר זוטרא ורב אשי הוו
ירבי - היו יושבים יחד. אייתו קמיהו - הביאו לפניהם ירק חי, והיה
זה קודם ארבע שעות מתחילת היום. אממר ורב אשי אכול -
אכלו, משום שלא חששו לדברי רבי יצחק, ומר זוטרא לא אכל.
אמר ליה אממר ורב אשי למר זוטרא, מאי דעתיה ושמשום כך לא
אכלתו, אם משום דאמר רבי יצחק, כל האוכל ירק קודם ארבע
שעות אסור לספר הימנו משום ריחא, ולכן אין אתה רוצה לאכול
ירק כדי שלא יאסר לאנשים אחרים לדבר אתך, והא אנה דקא
אכלינו וקא משתעית בהן - והלא אנו אכלנו ירק ואין אתה נמנע
מלדבר אתנו, ובזה אתה מראה שאינך חושש לדברי רבי יצחק. אמר
להו [להם] מר זוטרא, אנה פאיך דרבי יצחק סבידא לי - אני
סובר כמימרא אחרת של רבי יצחק, דאמר רבי יצחק אסור לאדם
שיאכל ירק חי קודם ארבע שעות, אבל איני סובר שאסור לדבר
עם אדם שאכל ירק, ולכן לא אכלתי בעצמי, אבל לא נמנעתי
מלדבר אתכם.
הגמרא חוזרת לדברי הברייתא. שנינו בברייתא: כל דבר קמון, שלא
גדל כל צרכו, מקמין. אמר רב חסדא, הדברים אמורים אפילו
בגדיא בר זוזא - גדי שמן וטוב ששוה זה, שאף על פי שהוא שמן
וטוב, כיון שלא גדל כל צרכו, הרי הוא מקטין. ולא אמרן - ולא
אמרו שכל קטן מקטין, אלא בקטן כזה דלית ביה רבא - שלא גדל
עד רביעית מגודלו השלם, כגון טלה שאין בו רביעית של איל, או גדי
שאיין בו רביעית של שיער גדול, וכן כל דבר, אבל אית ביה רבא
- אבל אם הגיע לרבע מגודלו השלם, לית לן קה - אין לנו בו שום
חשב. שנינו עוד בברייתא: כל נפש - כל דבר חי הנאכל שלם, משיב נפש.
אמר רב פפא, הדברים אמורים אפילו בגילדני דבי גילי - בדגים
קטנים מאוד המצויים בין הקנים באגם, ואין דרכן לגדול יותר.
שנינו עוד בברייתא: כל הקרוב לנפש - האוכל מבהמה במקום
החיות שלה, משיב את הנפש. אמר רב אחא בר יעקב, והו עונקא

1 - צואר, שהוא מקום השחיטה, וסמוך ללב ולמעיים.
 2 - הגמרא מספרת בענין זה: **אמר ליה רבא לשמעיה** - לשמש שלו, **בי**
 3 **מיתית לי אומצא דבישרא** - כשאתה הולך לטבח לקנות לי חתיכת
 4 בשר חי, **מרה ואיתי לי מהיכא דמקרב לבי ברוך** - תתאמץ בשביל
 5 להביא לי חתיכה מהמקום שבירכו שם על השחיטה, כלומר
 6 מהצואר.
 7 שנינו עוד בברייתא: **ברוב למוזן ותדרין לרפואה**. מקשה הגמרא:
 8 וכי כן הוא הדבר שברוב למוזן אין ו-כן? **ולרפואה לא, והא תניא**
 9 **והרי שנינו בברייתא. ששה דברים מרפאין את החולה מחליו**
 10 **ורפואתן רפואה, האלו הן, ברוב, ותדרין, ומי סיסין** - תבשיל
 11 העשוי ממין עבוע, **דבש, וקובה, והרת** - ורחם של בהמה, **ויוורת**
 12 **הקבד**. מתרצת הגמרא: **אילא אימא** - אלא אמור ותקן את גירסת
 13 הברייתא, **ברוב אף למוזן**.
 14 שנינו עוד בברייתא: **אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו** - אוי לה
 15 לכרס של אדם האוכל לפת. מקשה הגמרא: **איני** - וכי כן הוא הדבר,
 16 **והא אמר ליה רבא לשמעיה** - והרי אמר רבא לשמשו, **בי הוית**
 17 **לפתא בשוקא** - כשאתה רואה לפת בשוק, **לא תימא לי במאי**
 18 **ברבת ריפתא** - אל תשאל אותי 'עם מה תאכל לחם', אלא תדע
 19 לבד שודאי ארצה לאכול עם לפת. מוכח מהנהגתו של רבא, שלפת
 20 הוא דבר טוב, ולא כדברי הברייתא. מתח אבוי, **אמר אבוי, דברי**
 21 **הברייתא נאמרו מפלי בשר** - בלפת שנתבשלה בלי בשר, שהיא
 22 קשה לגוף, אבל כשמבשלה עם בשר, השומן של הבשר מכחיש את
 23 כחה של הלפת, ואז היא טובה לגוף. **ורבא אמר, דברי הברייתא**
 24 **נאמרו לגבי אכילת לפת מפלי יין** - כשאין שותה אחריה יין, אבל
 25 כששותה אחריה יין, אינה מזיקה לגוף.
 26 הגמרא מביאה דברי אמוראים נוספים בביאור דברי הברייתא לגבי
 27 אכילת לפת: **איתמר, רב אמר**, מה שאמרו בברייתא שאכילת הלפת
 28 מזיקה, נאמר בלפת **מפלי בשר, ושמואל אמר, מפלי עצים** - שלא
 29 בישלו אותה הרבה [על אש העצים], **ורבי יוחנן אמר, מפלי יין**

30 ששותה לאחריה. **אמר ליה רבא לרב פפא, סנדני** - אדם העוסק
 31 בעשיית שכר תמרים, **אנן תברין ליה בבשרא והמרא** - אנו שוברים
 32 את כח הלפת על ידי בישולה עם בשר ועל ידי שתיית יין אחריה,
 33 **אתון דלא נפיש לבו המרא** - אתם, בביתכם, שאין אצלכם כל כך
 34 הרבה יין, שהרי שותי שכר אתם, **במאי תבריתו ליה** - במה אתם
 35 שוברים את כחה. **אמר ליה רב פפא לרבא, בצייבי** - בעצים, כלומר
 36 על ידי שמבשלים אותה זמן רב. הגמרא מספרת, שאכן כך נהגו
 37 בביתו של רב פפא: **בי הא דביתיהו דרב פפא** - וכמו שנהגה אשתו
 38 של רב פפא, **דפתר דמבשלא ליה** - שלאחר שבישלה לפת, **תברא**
 39 **לה בתמן אופי פרסייתא** - היתה שוברת את כחה על ידי בישול
 40 נוסף בשמונים בקעיות של עצים גדולות, שהיתה שורפת אותן תחת
 41 קדרת הלפת.
 42 הגמרא מביאה ברייתא נוספת לגבי תכונות המיוחדות של דג קטן
 43 מליח: **תנו רבנן בברייתא, דג קטן מליח, פעמים שהוא ממת, ואלו**
 44 **הם המקרים שבהם הוא עלול להמת, פיום שבעה למליחתו, וכן**
 45 **פיום שבעה עשר, ובעשרים ושבעה, ואמרי ליה** - ויש אמורים, **פיום**
 46 **עשרים ושלושה, ולא אמרן** - ולא אמרנו דברים אלו **אלא במטוי**
 47 **ולא מטוי** - בדג שצלוהו מעט ולא נצלה כל צרכו, **אבל מטוי שפיר,**
 48 **לית לן בה** - אבל בדג צלוי כל צרכו, אין לנו שום חשש. **ודלא מטוי דלא**
 49 **שפיר לא אמרן** - ואפילו בדג שלא נצלה היטב לא אמרנו **אלא דלא**
 50 **שתה בתריה שכרא** - אלא באופן שלא שתה אחריו שכר, **אבל**
 51 **שתה בתריה שכרא, לית לן בה** - אבל אם שתה אחריו שכר, אין
 52 לנו שום חשש.
 53 הגמרא עוסקת בדין ברכה שלפני שתיית המים. שנינו במשנה:
 54 **והשותה מים לצמאיו וכו' מברך שהכל נהיה בדברו**.
 55 שואלת הגמרא: **לצמאוי מאי** - מה באה המשנה להוציא מכלל זה,
 56 כלומר, איזה אופן של שתיית מים אינו נכלל ב'לצמאוי'. משיבה
 57 הגמרא: **אמר רב אידי בר אבין, לצמאוי** - כוונת המשנה להוציא
 58 **למאן**